

GALLIÆ NARBONENSIS ORA MARITIMA.

HIVS Tractus loca celebriora describit Guilielmus Paradinus his verbis: Arelatem Sextanorum Coloniam fuisse tradunt scriptores. Ea ciuitas ad Rhodanum vndique septa est paludibus; in quibus hodie praeferos aluntur boues. Olim nobile Emporium fuisse, Strabo auctor est his verbis: Narbo (inquit) amplissimum eius regionis Emporium, supra exitum Ataxis fluminis, Narbonensemque lacum, iacet: Rhodano autem adiacet oppidum, Emporiumque non paruum, Arelate. Arelate vicina sunt aquae calidae, apud quas Sextius, ut idem Strabo ait, oppidum sui nominis edificauit, vocauitque hoc Aquas Sextias. Condendi oppidi consilium fuit, ut illic Romanum collocaret praesidium. Illic casos fuisse Cimbro a Mario, scribit D. Hieronymus. Arausio (hodie Orange) Cabilonensium imperio olim insignis; in qua Theatri ingentis ruinas, & stupendi operis murum quadrato assabre lapide vidimus, & cui, haud scio, an Gallia vniuersa similem habeat. Est & ad portam qua Lugdunum spectat, Arcus triumphalis cum insculpta equestri pugna, quam diu magna voluptate spectauimus. Huc & Nemausum pertinet, Amphitheatro antiqui operis visendum, (Arenas vocant.) Mirum illic ostendi subterraneum meatum, qui per transversum Rhodanum sub ipso alueo ductus, in procul disitam perueniat ciuitatem. Est & Basilica Plotina, quam Hadrianus Imp. edificauit, auctore Spartiano, &c. Hæc ex Paradino. Sed accuratissime descripsit hanc urbem, iconibusque eius antiquitates ob oculos ponens, Ioannes Poldo Albenas; idemque locorum vicinorum situm, & antiquas appellationes diligentissime perquirat. De hoc vide quoque apud Strabonem lib. 4. Vide etiam Guntherum Ligurinum poetam. Huius tabulae archetypum sua manu descriptum nobis communicauit D. Carolus Clusius Atrebas, amicus noster.

SABAVDIA.

SABAVDIA, regio est Cisalpina, cuius Princeps, qui Dux Sabaudia vocatur, etiam Pedemontanam (quam vocant) regionem possidet. Metropolis in ea est Camberinum (Ciuarum olim dicta, si Cœnali credendum est) in qua Senatorius ordo, Parlamentum vocant, sedem habet. Hanc regionem à Sebusianis populis, aut, ut alij, à Sabatis vadis, nomen accepisse putant. Bouillus verò aliam huius nominis originem adfert, hanc nempe: Fuisse, inquit, hanc regionem olim præ locorum angustia, (utpote inter Alpes sita) & habitatorum paucitate, totam à latronibus obsessam, qui prætereuntes aut iugulabant, aut spoliabant. Tum nobilis quidam eam regionem ab Imperatore in titulum Ducatus obtinuit, qui cunctos ex ea prætereuntibus infestos vi armorum summovit, & viam peregrinis securissimam præbuit. Hinc Saluam viam (quæ prius Mala via, vulgò Maulvoie vocabatur) eam in posterum, vulgò Saulvoie, vocari iussit: inde Latini Sabaudiam fecere. Hæc Carolus Bouillus. Fabula sitne, an historia, fides eius sit apud auctorem. SABAVIDIA certe vocabulum, scio non semel in libro Notitiarum nominari, inter Narbonensis Gallia provincias.

Sed liber hic quoque adiungere eius descriptionem ex Paradini historia quam de ea edidit. is ita: Regio quæ hodie Latinis Sabaudia (vulgò *Sauoie*) vocatur, veteres *Allobrogum* ditionem vocauerunt, continetque totum eum tractum quem olim Sabatij, Ingauni, Intimelij, Hiconij, Tricorij, Vocontij, Lepontij, Latobrigi, Medualli, Centrones, Catoriges, Veragri, Nantuatij, Salasij, Tharantafij, & Seduni occupauerunt. Hodieque mutatis nominibus hæc regiones, ut populares indigenæ eas nominant, in ea comprehenduntur, Savoia, Comitatus Geneuensis, Marchizatus Susæ, Comitatus Morienæ, Dominia de Tharentais, Brengois, Foucigni, Chablais, Val de Ose, Pais de Vaul, de Geis, aliæque nonnullæ. Habet Sabaudia ducatus sub se Pedemontanam regionem, Principatus titulo decoratam, item regionem Bressanensem, in qua sunt Comitatus Varaz, Montreuil, Pont de Vaulx, Bagey, &c. Antiquorum monumentis constat totum hunc tractum olim Regni titulum habuisse: idque temporibus Hannibalis, quæ à Bronco & eius fratre de huius tractus regimine disceptantibus arbirer factus, discordiam sedauit, maiori que natu, qui à iuniorum regno pulsus erat, imperium restituerat: ut refert Liuius lib. 21. Betultum, aut, ut alij legunt, Bituitum, eorum regem à Q. Fabio Maximo captum, scribit L. Florus. Cottium etiam regem (à quo Cottia huius tractus Alpes) meminere plurimi auctores, tempore Augusti Imperatoris. Plura de hac regione lege apud Philibertum Pingonicum.

VENVXINVS COMITATVS.

VENVXINVS hic Comitatus, aut ut vocat Cœnalis, VENETICVS (quem vulgò Venaysein appellant) & terram Papæ, quod Romano pareat Pontifici, in Gallia est: pars eius regionis quæ nunc Prouincia appellatur, quondam Narbonensis Secunda. Primaria huius vrbs Auenio Cauarum, ad Rhodanum sita. Pontificij iuris est, fuitque Pontificum aliquando sedes. In hoc Comitatu sunt tres episcopatus, Carpentoractensis, Caballicensis, & Vasionensis, totidemque loca ubi ius dicitur: quæ sunt dicta Carpentoracte, Lilla, & Vaurias. Arausiacus Principatus in hac tabula etiam comprehenditur, sic dictus ab Arausione (Orange) metropoli, Ptolemai & Sidonij scriptis clara. Plinius & Pomponius eam Secundanorum cognominant. COL. ARAVSIO. SECYNDANOR. COH. XXXIII. VOLVNT. legitur in antiquo lapide. Apud Belleforestium, & Theuerum de his plura.